

Uroczystość otwarcia wystawy odbyła się pod Honorowym Patronatem
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy

A JUTRO JEST NIEZNANE...

Podziemna Solidarność w Stalowej Woli

1982-1989

PRZEWODNIK

A JUTRO JEST NIEZNANE...

O WYSTAWIE

Historia stalowowolskiej Solidarności to jedno z kluczowych wydarzeń w powojennych dziejach nie tylko Stalowej Woli, ale całej Polski. Tu bowiem rozgrywały się wydarzenia mające wpływ na przemiany ustrojowe 1989 roku. Wystawa przypomina tamte czasy i ludzi.

TYTUŁ WYSTAWY: Cytat z pieśni - hymnu Solidarności z 1980 roku:

*Solidarni, nasz jest ten dzień, a jutro jest nieznane,
więc żyjemy tak, jak gdyby nasz był wiek, pod wolny kraj spokojnie kładź fundament.
A jeśli ktoś nasz polski dom zapali, to każdy z nas gotowy musi być,
bo lepiej byśmy stojąc umierali, niż mamy klęcząc na kolanach żyć.
Solidarni, nasz jest ten dzień, połączmy się, bo jeden jest nasz cel!*

MIEJSCE: Nieprzypadkowo ta ekspozycja znajduje się w Muzeum Jana Pawła II, mieszczącym się w Domu Katechetycznym. Stalowowolska Solidarność bowiem, zrodzona i aktywna w Hucie i innych zakładach pracy, od początku, poprzez lata stanu wojennego, aż do czasu przemian 1989 roku znajdowała schronienie i oparcie w Kościele: w skali globalnej dzięki wybraniu krakowskiego arcybiskupa Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową, a w skali lokalnej, dzięki postawie ks. Edwarda Frankowskiego, proboszcza parafii Matki Bożej Królowej Polski, wspieranego przez biskupa Ignacego Tokarczuka, ordynariusza diecezji przemyskiej, do której należała wówczas Stalowa Wola.

IDEA: Wystawa przypomina niebagatelny udział Stalowej Woli w ruchu Solidarności, który nie uciekając się do przemocy, przyniósł wolność Polsce i połowie Europy, oddzielonej „żelazną kurtyną” od wolnego świata.

TREŚĆ I FORMA: Wystawa pokazuje pamiątki, dokumenty, fotografie z lat 1980-1989 w zaaranżowanych artystycznie wnętrzach, nawiązujących do realiów tamtych miejsc i tamtych czasów. Dopełnieniem ekspozycji jest aranżacja dźwiękowa, świetlna i materiały filmowe związane z tematem ekspozycji.

Organizator:

Muzeum Regionalne w Stalowej Woli

Partnerzy:

Muzeum Jana Pawła II w Stalowej Woli
KZ MOZ NSZZ „Solidarność” Huty Stalowa
Zarząd Regionu Ziemia Sandomierska
NSZZ „Solidarność”
Fundacja „Solidarni Stalowej Woli”
Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku

Idea wystawy :

ks. bp Edward Frankowski, Lucyna Mizera

Kurator wystawy: Ewa Kuberna

Scenariusz wystawy: Anna Garbacz

Projekt wystawy otrzymał dofinansowanie z Muzeum Historii Polski w ramach programu „Patriotyzm Jutra” oraz z budżetu Powiatu Stalowowolskiego i Gminy Stalowa Wola.

KOLEJNOŚĆ ZWIEDZANIA

Naturalnym wstępem do opowieści o Solidarności jest historia pokazana w Muzeum Jana Pawła II. Poznajemy tu niełatwe dzieje budowy stalowowskiej bazyliki konkatedralnej oraz związku papieża ze Stalową Wolą. Łącznik między wystawą papieską a ekspozycją solidarnościową to sala kinowa, gdzie najpierw wyświetlane są pięciominutowe filmy: „Papież wolności”, „Solidarność podziemna” (oba ze zbiorów ECS) oraz „Solidarność – nie żałuję” zrealizowany przez młodzież ze Stalowej Woli.

NARZĘDZIOWNIA-POCZĄTEK [1] to pierwsza sala wystawy. Tu przypominamy czas powstania i legalnej działalności NSZZ Solidarność w Stalowej Woli. Najpierw zawiązała się ona w Hucie Stalowa Wola, na wydziale M-01, czyli Narzędziowni. Klimat hali fabrycznej oddaje stół warsztatowy, lampy oświetleniowe, zegar i karty zegarowe, rejestrujące czas pracy. Fotografie dokumentują stalowowską Solidarność z lat 1980-1981. Bardzo istotnym wątkiem jest wolność słowa, zilustrowana bogatym zbiorem związkowej prasy zakładowej i numerami ogólnopolskiego Tygodnika Solidarność.

STAN WOJENNY położył kres legalnej solidarnej działalności związkowej, społecznej i narodowej. Atmosferę nocy z 12 na 13 grudnia oddaje aranżacja dźwiękowa w następnej sali.

MIESZKANIE OPOZYCYJONISTÓW [2] to miejsce, gdzie toczyły się *długie, nocne Polaków rozmowy*, o tym, co można i trzeba robić, kiedy niczego nie wolno (według dekretu

o stanie wojennym wprowadzonym przez gen. W. Jaruzelskiego). Młodzi ludzie, także małżonkowie z dziećmi, borykający się z problemami dnia codziennego, nie uchylali się od ryzykownej działalności niepodległościowej. Mieszkanie nie było wtedy bezpiecznym azylem. Bywało podziemną drukarnią, punktem kolportażu wolnych publikacji, miejscem zebrania opozycjonistów. Bywało tere-
nem rewizji, aresztowania domowników.

Korytarz między salami to symbol trudnej drogi ku wolności. Na ścianach eksponujemy m.in. dokumenty represji, ocenianą korespondencję, decyzje o internowaniu i zatrzymaniu, o dokonywanych rewizjach, i inne dowody bezprawia.

CELA WIĘZIENNA [3] [4] przypomina o cenie, jaką zapłaciło wielu ludzi za niezgodę i sprzeciw wobec stanu wojennego. Działalność opozycyjną reżim komunistyczny karał srogo. Po raz pierwszy, na tych ścianach, publikujemy najpełniejszą dotąd listę represjonowanych osób ze Stalowej Woli i regionu. Część nazwisk z fotografiami wyeksponowano na osobnej planszy. To nazwiska tych, dotkniętych szczególnymi represjami, np. dwa lub więcej razy zamykanych w więzieniach, zwalnianych z pracy, relegowanych z uczelni. Tu także odnajdziemy dwie ofiary śmiertelne z naszego regionu: Zbigniewa Wilka, pochodzącego z Dzierżówki górnik z kopalni Wujek, zastrzelonego podczas pacyfikacji 17 grudnia 1981 roku, i Zbigniewa Tokarczyka, pracownika Elektrowni Stalowa Wola, zabitego przez „nieznanych sprawców” w Stalowej Woli w 1984 roku.

Przy nazwiskach osób, umieszczonych na spisie bez fotografii, podajemy m.in. czas i miejsce ich uwięzienia. W gablocie zgromadzone zostały bezcenne pamiątki, wykonywane przez stalowowolskich opozycjonistów w więzieniach.

Korytarz, podobny do poprzedniego, pokazuje na planszach bogaty „asortyment” kolportażowy podziemnej Solidarności: prasa podziemna, w tym własny Biuletyn Informacyjny Tymczasowej Komisji Zakładowej NSZZ Solidarność Huty Stalowa Wola, znaczki Poczty Solidarność (oryginały), koperty okolicznościowe, pieczętki z więzień i obozów internowania oraz humorystyczne grafiki Jacka Fedorowicza, bo śmiechem także walczyło się z komuną. Ten korytarz prowadzi do niewielkiej, ale bardzo istotnej części wystawy.

DUSZPASTERSKI OŚRODEK KULTURY CHRZEŚCIJAŃSKIEJ

[5] Pod tą niewinną nazwą kryło się centrum dowodzenia konspiracyjną pracą niepodległościową w Stalowej Woli. Tu również inicjowano i organizowano przedsięwzięcia kulturalne: tygodnie kultury chrześcijańskiej, katolickie dni społeczne, koncerty pieśni patriotycznych, recitale poezji; edukacyjne: Instytut Wyższej Kultury Religijnej, Studium Społeczne Duszpasterstwa Ludzi Pracy, cykle wykładów na temat egzegezy Pisma Świętego, światopoglądu chrześcijańskiego i wiele innych. Jest tu możliwość zapoznania się z historią DOKCH opowiedzianą przez ludzi, którzy ją wtedy tworzyli. Materiał filmowy udostępniamy na ekranie dotykowym.

STRAJKI 1988 [6] to przełomowe wydarzenia w dziejach stalowowolskiej opozycji. Szczególne znaczenie miał strajk w Hucie Stalowa Wola, podjęty 22 sierpnia 1988 r., trwający 11 dni. Jego etapy ilustrują plansze, rozmieszczone w tej sali, a atmosferę poznajemy dzięki efektom świetlnym, szczególnym eksponatom (tarcze milicyjne) oraz filmom archiwalnym, które utrwalały historię strajku, tego co działo się w Hucie, i tego co działo się przed III bramą Huty (ekran dotykowy DOKCH i pomieszczenie kinowe). Natomiast na ścianie powstaje niezwykła „dokumentacja” – odciski rąk uczestników strajku. Część osób już pozostawiła ten swój ślad – pozostali mogą to zrobić choćby teraz. Wystarczy zgłosić się do osoby dyżurującej na wystawie.

Narrację wystawy kończą plansze nawiązujące do wydarzeń 1989 roku: obrad Okrągłego Stołu, pierwszych częściowo wolnych wyborów, konsekracji ks. Edwarda Frankowskiego na biskupa pomocniczego diecezji przemyskiej. Portret arcybiskupa Ignacego Tokarczuka, metropolity przemyskiego odznaczonego Orderem Orła Białego, przypomina o jego wielkiej roli w historii naszego regionu i Polski.

WYSTAWA ŻYJE!

Wystawa żyje! To, co zostało zgromadzone dotąd w salach, to nie wszystko. Nadal można współtworzyć tę niesza-blonową ekspozycję. Szukasz inspi-racji do stworzenia własnego filmu? Z pewnością pomysły pojawią się po zwiedzeniu wystawy. A może chciałbyś przekazać pamiątkę? Dla nowych ekspona-tów także znajdzie się miejsce na wystawie.

Oni są wśród nas! Większość z tych, o któ-rych działalności opowiada ekspozycja, to mieszkańcy Stalowej Woli i okolic, których można spotkać na ulicy, ale też tu, na tej wystawie! Będą u nas częstymi gośćmi (spytaj, może są właśnie dzi-siaj?!), by zwiedzający, zwłaszcza młodzi, mogli porozmawiać z nimi bezpośred-nio o czasach podziemnej Solidarności.

Interesujesz się historią regionu? Chciałbyś poznać nowych ludzi i rozwi-jać we wspólnocie swoje pasje? Jeżeli tak, to właśnie to miejsce jest dla Ciebie. W muzeum organizujemy różne wyda-żenia kulturalne tematycznie związane

z wystawą, nawiązujące do działań pro-wadzonych w tym miejscu przed laty.

Jesteś nauczycielem i nie masz pomy-słu na ciekawą lekcję? Jesteś katechetą i chciałbyś urozmaicić swoje zajęcia szkolne? Wystawa jest jedną z niewielu ekspozycji stałych poświęconych najnow-szej historii Polski, która, choć żyją jeszcze jej świadkowie, staje się zupełnie nie-znana ludziom urodzonym po 1980 roku.

A może wyjdziemy na zewnątrz? Tu obok jest kościół, w którym gromadziły się tłumy na mszach świętych za Ojczyznę i modli-twach o wolną Polskę. A na plebanii, w szklanej sali dyskutowano, oglądano „zakazane” filmy, śpiewano patriotyczne pieśni... Dom Katechetyczny, z którego właśnie wyszliśmy, zbudowali parafianie w 1987 roku. A może masz ochotę odwie-dzić inne miejsca w Stalowej Woli zwią-zane z podziemną Solidarnością jak krzyż przy bramie Huty Stalowa Wola? Jeszcze wiele tajemnic do odkrycia przed nami.... Po prostu na tę wystawę warto wracać!

Muzeum Jana Pawła II w Stalowej Woli
ul. Ks. Jerzego Popiełuszki 4
e-mail: muzeumjp2stalawawola@gmail.com
Rezerwacje grup zorganizowanych:
+48 663 212 770 (ks. Stanisław Gurba)

Oferta edukacyjna dostępna na stronie:
<http://bazylikastw.pl/muzeum-jana-pawla-ii/>

Godziny otwarcia:

niedziela	13:00-16:00
wtorek	10:00-14:00
czwartek	10:00-14:00

Tekst przewodnika: Anna Garbacz, Ewa Kuberna

Współpraca: dr Magdalena Bąk-Wołoszyn

Fotografie: Bogusław Kwieciński

Skład i łamanie: Koza Nostra Studio

Druk: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia
w Sandomierzu

© Muzeum Jana Pawła II w Stalowej Woli 2017

Program edukacyjny „Solidarni w Stalowej Woli” został dofinansowany z budżetu Gminy Stalowa Wola